

ЕКСПЕРНИЙ ВИСНОВОК

щодо якості методології діагностичного інструментарію та змісту комплексу компетенцій академічного персоналу, розроблених у межах виконання проекту № 21720008 «Компетенції викладача вищої школи в умовах змін», який реалізується країнами-партнерами за фінансової підтримки Міжнародного фонду Вишеграду та Міністерства іноземних справ Королівства Нідерландів,

підготовлений ВАЩЕНКО ЛЮДМИЛОЮ,
директором Центру експертизи освітніх реформ,
доктором педагогічних наук, професором

Предметом експертного висновку є матеріали проекту № 21720008 «Компетенції викладача вищої школи в умовах змін», а саме:

- Анкета для студентів «Вивчення комплексу компетенцій академічного персоналу» (електронна форма);
- Анкета для академічного персоналу «Вивчення комплексу компетенцій академічного персоналу» (електронна форма);
- Методологія дослідження (друкована форма);
- Методологія статистичної обробки (електронна форма);
- Інтегрована матриця аналізу профілів компетенцій академічного персоналу (електронна форма).

- 1) На виконання мети проекту щодо визначення комплексу професійних компетенцій викладача вищої школи, авторами підготовлена концепція дослідження. Її основною ідеєю стала ідея узгодження суперечливих соціально-технологічних викликів зі змінами у професійній діяльності. Справедливо підкреслюється роль академічного персоналу вищої школи як «творчої, інтелектуальної, духовної еліти суспільства, що потребує розробки стандартизованих підходів до оцінювання професійних компетенцій – показника якості освіти».
- 2) Важливо, що англійське слово «competence» в українському науковому середовищі використовується у двох лексичних конструктах - «компетенція» і «компетентність», що мають різне смислове навантаження. «Компетенція» означає «коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи; коло питань, в яких дана особа має певні *повноваження*, знання, досвід»¹. «Компетентність» розглядається як поінформованість, обізнаність, авторитетність особи, що у ширшому контексті визначає наявність у неї відповідних знань і готовність (здатність) їх застосувати.² З огляду на відсутність в сучасному україномовному термінологічному апараті єдиного підходу до трактування поняття, необхідність ідентифікації з освітніми системами країн-учасниць дослідження, автори повинні визначитися і розкрити в описовій частині матеріалів поняття «*професійна компетенція викладача вищої школи*». Також потребує визначення поняття «академічний персонал», оскільки до його складу можна віднести і керівників вищого навчального закладу (ректор, проректор, декан, завідувач кафедри та ін..),

¹ Словник іншомовних слів /за ред.. Ю.Мельничука. – к., 1975. – с. 345.

² Національний освітній глосарій: вища освіта /за ред..Табачника Д.В., Кременя В.Г. – к., 2011. – с. 32.

які, за своїми посадовими повноваженнями, повинні мати професійні компетенції іншого порядку.

- 3) Запропонована авторами *структура професійної компетенції академічного персоналу* складається з професійно-педагогічного (ППП), соціально-особистісного (СОП), академічного профілів (АП). Вона є логічною, оскільки охоплює всі види професійної діяльності педагога. Безумовними є *компетенції ППП*: професійного самовдосконалення, роботи з інформацією, взаємодії зі студентами, управління навчальним процесом. Водночас, компетенція щодо ставлення педагога до реформ, на наш погляд, має неточне визначення. У запропонованому формулюванні авторів закладена ідея однозначної оцінки реформ та відхилення альтернативного погляду, що у процесі оцінювання розглядатиметься як негативна професійна якість педагога. Вочевидь, необхідно говорити про наявність інноваційної культури та інноваційної компетенції педагога, показники якої дозволять виявити у фахівців здатність до діяльності в умовах формування нового освітнього середовища. Стосовно *компетенцій СОП*, автори визначили основні ідеї профілю: педагогічна культура і етика, прийняття професійного рішення та відповідальність за їхні наслідки, лідерські якості, громадянська позиція. Такі формулювання, на нашу думку, є недостатньо влучними. Можливо, «загальнокультурна компетентність», «громадянська компетентність», тобто ті визначення, що можна схарактеризувати і відобразити далі в показниках. Такі ж рекомендації ми пропонуємо до групи *компетенцій АП*: втілення результатів наукових досліджень у практику, інтернаціоналізація освіти і науки, популяризація власних наукових досліджень, знання наукової методології та інструментів дослідження, академічна якість.
- 4) Відмічаємо, що автори ретельно підійшли до *відбору показників* кожної компетенції: вони важливі стосовно об'єктивного аналізу професійної діяльності педагога, максимально прості для розуміння та вимірювання. Тобто, основний масив показників є обґрунтованими, достовірними і такими, що можна виміряти. Водночас, окремі визначення, на нашу думку, недостатньо важливі для професійної діяльності педагога, або досить узагальнені, що мінімізує можливості їх об'єктивного оцінювання. Наприклад, ознака «виявляє ... підприємницьку ініціативу» (9) не є провідною функцією викладача вищої школи, а показник «ставиться позитивно до реформ та змін у вищій школі» загалом виглядає політично заангажованим (13); . Недостатньо коректними ми вважаємо також показники 11, 19, 30. Крім того, не запропоновані ознаки, що здатні відобразити реальні позитивні зміни, скажімо такі, як форми підвищення кваліфікації педагогом, їх частота тощо.
- 5) У ході дослідження авторами розроблено анкету «Вивчення комплексу компетенцій академічного персоналу» і проведено опитування студентів і педагогів. Методологія статистичної обробки даних відповідає вимогам до соціально-педагогічних досліджень відповідного статусу. Встановлено значну частку схожих переваг в обох групах респондентів, що свідчить про доцільність визначених авторами професійних компетенцій академічного персоналу.

Висновок:

Проаналізований діагностичний матеріал ми розглядаємо як засіб відбору оптимальних професійних компетенцій та показників; визначення процедур отримання статистичних даних для максимально об'єктивного опису стандарту професійної діяльності викладача вищої школи та як основи для кореляції отриманих результатів з результатами країн-учасниць дослідження.

ВАЩЕНКО ЛЮДМИЛА,
директор Центру експертизи освітніх реформ
доктор педагогічних наук, професор

Handwritten signature in blue ink.

14.03.2018